

HET TSJECHISCH NEDERLANDS IN DE OREN VAN NEDERLANDSE EN VLAAMSE MODERTAALSPREKERS

MARTA KOSTELECKÁ

ABSTRACT

Czech Dutch in the ears of Dutch and Flemish native speakers

This article is a proposal for a habilitation thesis and follows up a dissertation entitled *A Contrastive Description of the Standard Pronunciation of Dutch and Czech from the Perspective of Czech Learners of Dutch*. A number of crucial research questions are formulated in the text. First, a survey of the phenomenon of Czech Dutch is provided in this article in order to indicate the potential problems of its understandability for Dutch native speakers. Furthermore, the question of evaluation of the pronunciation is discussed. The evaluation criteria are summarized and the level of pronunciation that should be reached by non-native speakers, along with some attitudes to the language norm in the Netherlands and in Belgium.

Key words: Czech Dutch; understandability; language norm; Dutch Dutch; Belgian Dutch; standard language

1. Inleiding

Het ‘Tsjechisch Nederlands’ is in Nederland een bekend fenomeen dankzij de presentator Martin Šimek. Hoewel zijn programma’s doorgaans positief worden ontvangen, kan men op het internet video’s vinden waarin de uitspraak van de presentator wordt nagedaan, en afgaande op de reacties van de kijker leidt dat tot hilariteit.

Ook al is hij een voorbeeld van een ‘ongeschoolde spreker’, zijn uitspraak vertoont de typische kenmerken van het Tsjechisch Nederlands die ook bij ‘geschoolde’ universitaire studenten in zekere mate voorkomen.

In mijn proefschrift getiteld *De contrastieve beschrijving van de verzorgde uitspraak van het Nederlands en het Tsjechisch vanuit het perspectief van de Tsjechische spreker van het Nederlands* heb ik de klankinventarissen en fonologische regels van assimilatie van beide talen contrastief onderzocht met als doel de problematische punten voor de Tsjechische studenten van het Nederlands aan te duiden. Verder hield ik me bezig met de *articulatory settings* van het Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands en het Tsjechisch met als doel na te gaan welke variëteit van het Nederlands vanuit dit perspectief het meest

gunstig is als modeltaal voor de Tsjechische spreker. Tot slot heb ik gekeken hoe de standaarduitspraak in het Nederlands kan worden beschreven.

Op basis van de theoretische beschrijving van de fonetische en fonologische systematiek van beide talen heb ik dan een klein experiment opgesteld; ik heb 74 voorbeeldzinnen ontworpen waarin de problematische klanken en assimilatieprocessen voorkwamen. Deze zinnen heb ik door 34 Tsjechische universitaire studenten van het Nederlands van niveau A2 tot C1 laten voorlezen en de realisaties heb ik verder geanalyseerd.

Tot slot heb ik de opnames van een vijftal deelnemers aan het onderzoek aan een Nederlandse en een Vlaamse docent voorgelegd met de vraag om die te beoordelen en om na te gaan of hun oordeel strookte met het mijne. De beoordelaars moesten aangeven of de geproduceerde klank helemaal slecht was, min of meer goed of perfect.

Het resultaat was in kort bestek dat de Nederlandse moedertaalspreker bij de niveaus A2 tot B2 genoegen nam met de uitspraak die ik als niet zo goed of slecht had beoordeeld. De Vlaamse moedertaalspreker was bij deze niveaus daarentegen heel kritisch ten opzichte van het oordeel van de Nederlandse beoordelaar. Pas bij het niveau C1 kwamen onze bevindingen overeen en werd de uitspraak van de deelnemers aan het onderzoek positief beoordeeld. Men kan dus grofweg concluderen dat het beeld van een goede en verstaanbare uitspraak bij ons overeenkwam maar het beeld van de nog niet perfecte of niet zo goede uitspraak uiteenliep. Het is tevens interessant hoe de moedertaalsprekers in kwestie de gebrekkige en foutieve uitspraak waarnamen.

Het resultaat was voor mij enigszins verbazingwekkend en hoe kleinschalig het onderzoek ook was – het is uiteraard niet mogelijk om hier enige conclusies uit te trekken – heeft het vragen opgeroepen die ik in vervolgonderzoek graag wil proberen te beantwoorden, zoals: hanteren Nederlandse en Vlaamse moedertaalsprekers een andere norm als ze de uitspraak van anderstaligen beoordelen? Hangt de (negatieve) beoordeling van anderstalige realisaties van het Nederlands samen met verstaanbaarheidsproblemen?

In deze verkennende bijdrage wil ik een aantal vragen opwerpen die ik in mijn habilitatieonderzoek zal proberen te beantwoorden.

Ten eerste moeten we nauwkeuriger verduidelijken wat we onder het Tsjechisch Nederlands verstaan en wat de specifieke kenmerken ervan zijn.

Gepaard daarmee gaat de vraag: wat zijn de mogelijke struikelblokken voor verstaanbaarheid van het Tsjechisch Nederlands voor Nederlandse en Vlaamse moedertaalsprekers?

Deze tweede vraag zou eigenlijk heel belangrijk moeten zijn binnen het onderzoek op het gebied van het NVT-uitspraakonderwijs, zoals ook Van Veen stelt (2008: 140).

Ten derde dient ook de vraag te worden beantwoord wat men onder een verstaanbare uitspraak verstaat. Tot slot vraag ik me af hoe de uitspraak van het Nederlands als vreemde taal wordt waargenomen en beoordeeld door moedertaalsprekers van het Nederlands en of er een correlatie bestaat tussen verstaanbaarheid en waarneming/beoordeling van een variëteit. Het spreekt voor zich dat onderzoek naar de perceptie van de norm in Nederland en Vlaanderen daarbij niet veronachtzaamd mag worden.

2. Kenmerken van het Tsjechisch Nederlands

Het Tsjechisch Nederlands wil ik hier op basis van een drietal kenmerken karakteriseren, ten eerste op het segmentele niveau, ten tweede vanuit het perspectief van fonologische processen van assimilatie en reductie en ten derde op het vlak van de intonatiestructuur.

Tot ongeveer niveau B2 hebben de sprekers op segmenteel niveau moeite met de uitspraak van de klinkers [y], [Y], [ø:], [ə], [œ:], klinkers die in het Tsjechisch niet voorkomen.¹ Verder wordt de Tsjechische uitspraak gekenmerkt door een afwijkende uitspraak van de minimale paren [e:] [ɛ], [o:] [ɔ], [a:] [a] en [i] [ɪ]. Ten eerste wordt bij de [e:] veelal niet de juiste articulatiepositie bereikt, ten tweede wordt bij de [o:]-klank de Noord-Nederlandse diftongering niet altijd juist gerealiseerd en tot slot is de foutieve realisatie van het kleurverschil bij alle vier de klinkerparen typisch. In het Tsjechisch bestaat namelijk het kleurverschil tussen een lange en een korte vocaal enkel bij het paar [i] [ɪ], de andere lange en korte vocalen zijn wat de 'kleur' betreft, hetzelfde.

Wat de diftongen betreft, zijn alleen de [ɛi] en [œy] struikelblokken voor de Tsjechische sprekers.

Uit mijn onderzoek is echter ook gebleken dat de universitaire studenten na fonetische training de meeste klanken op niveau C1 al beheersen. Wel blijven de vocalen [ɪ], [ɔ], [y] en [ə] en de diftong [œy] problematisch en wijkt de uitspraak ervan door Tsjechische sprekers af van correct Nederlands (Kostecká 2016).

De uitspraak van de medeklinkers heb ik empirisch (nog) niet onderzocht maar ik formuleer de bevindingen op basis van mijn theoretisch contrastief onderzoek.

Het is voor een Tsjech typerend dat hij het stemverschil aan het woordbegin bij de fricatieven [s], [z], [f], [v] wel produceert. Verder is de 'harde' uitspraak van de palatale medeklinkers [ʃ], [ʒ], [ɲ] en [ç] typisch doordat de klanken op een andere articulatieplaats worden gerealiseerd. Het meest problematisch is de medeklinker [ɲ] die veelal als [ɲk] wordt uitgesproken. Typisch voor de Tsjechische uitspraak is een geprononceerde uitspraak van de alveolaire [r], gerealiseerd met een aantal duidelijke trillingen en problematisch is ook het verschil tussen de [l] en de zgn. donkere [ɫ] die het Tsjechisch niet in zijn foneeminventaris heeft.

Op het niveau van fonologische processen wordt de Tsjechische uitspraak van het Nederlands vooral gekenmerkt door de afwijkende realisatie van de progressieve assimilatie bij fricatieven omdat het Tsjechisch vrijwel uitsluitend regressieve assimilatie kent. (Kostecká 2016).

Op het segmenteel niveau vindt men verder uitspraakfouten in internationale woorden zoals *juni*, *augustus*, *muziekcentrum* enz. waarbij de Tsjechische sprekers een sterke neiging hebben deze op z' n Tsjechisch uit te spreken. Verder zorgt de spelling soms voor uitspraakproblemen.

In het verdere onderzoek naar het Tsjechisch Nederlands is het nodig om contrastief en vervolgens empirisch in te gaan op het suprasegmentele niveau, namelijk op de realisatie van de woord- en zinsklemtoneel en het ritme evenals de reductie die onder invloed daarvan optreedt. Het Tsjechisch heeft een zogenaamd kwantitatief accent dat vastligt op

¹ De [ə] wordt in het Tsjechisch niet als foneem erkend.

de eerste syllabe. De Tsjechische intonatie wordt ook eerder als neutraal waargenomen waardoor die nogal monotoon kan klinken. (Krčmová 2008). Het Tsjechisch laat ook weinig ruimte voor reducties zowel in de formele als in de informele spraak.

Ernestus (2015) ziet een groot knelpunt voor NVT-leerders in het feit dat het Nederlands een taal is waarin veel reducties in de spontane spraak optreden. Dit geldt zeker voor informele situaties maar gaat tot op zekere hoogte ook op voor formele spraak, zoals uit haar onderzoek is gebleken. Terwijl de moedertaalsprekers de reducties met de papelepel ingegoten krijgen, moet een NVT-leerder die met moeite aanleren en Ernestus pleit er dan ook voor om studenten in het vreemdetaalonderwijs aan deze varianten bloot te stellen. Hier sluit ik me bij deze bevindingen aan. Het zou tevens nuttig zijn om de reductieregels contrastief te onderzoeken zodat de Tsjechische NVT-leerders het Nederlands ten eerste goed kunnen leren verstaan en ten tweede de reductie tot op zekere hoogte leren produceren.

3. Enkele problemen van het uitspraakonderwijs in Tsjechië

Op basis van de hierboven genoemde knelpunten van het Nederlands voor Tsjechische sprekers kunnen een aantal aandachtspunten worden geformuleerd die van belang zijn in het uitspraakonderzoek en uitspraakonderwijs. De centrale vraagstelling hierbij luidt: welke van de knelpunten zijn het meest problematisch voor de verstaanbaarheid van het Tsjechisch Nederlands voor moedertaalsprekers? In het kader hiervan is het tevens belangrijk om na te gaan welke problemen de Tsjechen met de zogenaamde *verstavaardigheid* hebben. En welke consequenties heeft dit voor het uitspraakonderwijs Nederlands in Tsjechië?

Graag wil ik hier een voorlopig antwoord op geven, beginnend met de status van het uitspraakonderwijs in het algemeen. In de laatste twee decennia wordt veel aandacht besteed aan het uitspraakonderzoek, aan de methodologie ervan en aan het uitspraakonderwijs. Zie bijvoorbeeld: Heemskerck en Zonneveld (2000), Bossers (2008, 2015) en Rasier (2011).

Er verschijnen ook relatief veel leergangen en uitspraakcursussen maar het probleem ervan is dat ze niet contrastief zijn opgevat en niet op een specifieke doelgroep zijn afgestemd. Dit brengt met zich mee dat er in de uitspraaklessen in Tsjechië alleen op een klein deel van de problemen wordt ingegaan, meestal alleen op het segmentele niveau en heel kort, zelden langer dan een semester. Kortom, de mondelinge communicatie, ons visitekaartje, krijgt het minst de aandacht. In het eerste studiejaar waarin de Tsjechen met de verwerving van het Nederlands beginnen, kunnen ze veel nuances zoals de assimilatieregels, reductieregels en ritmische structuur van het Nederlands nog niet aan en deze fonetische en fonologische punten komen in het onderwijs later nauwelijks nog aan bod.

Gezien de beperkte aandacht voor uitspraakonderwijs, dat bovendien vooral productief is, blijft ook de receptieve kant veelal onderbelicht. In het recente uitspraakonderzoek staat juist de zogenaamde *verstavaardigheid* centraal. Van Veen (2008), Verboog (2008) en Ernestus (2015) beweren dat men pas goed kan spreken als men uitingen in een andere taal goed kan verstaan. Een contrastieve aanpak zou ook op dit punt kunnen helpen,

vooral als deze, zoals al eerder vermeld, toegespitst wordt op de assimilatie- en reductieregels in het Nederlands, die aanzienlijk van de Tsjechische regels verschillen.

4. Beoordelingscriteria

Nu ik enkele van de aandachtspunten en problematische kwesties in het uitspraakonderwijs heb opgesomd, is het nodig om de aandacht op nog enkele andere zaken te richten.

Ten eerste gaat het dan om de beoordelingscriteria voor de uitspraak. Voor de NVT-uitspraak zijn de criteria enerzijds door het ERK (Het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen) vastgelegd en anderzijds kan men gebruik maken van de beoordelingsmodellen van het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal, verder het CNaVT. Volgens de criteria voor de fonologische beheersing moet de NVT-spreker van het niveau C1 “[...] juist de nadruk in zinnen leggen om ook fijnere betekenisnuances uit te drukken” (ERK online, 110). De uitspraak dient verder helder en natuurlijk te zijn en de intonatie moet variëren (idem: 110). Verder leidt men uit de formuleringen af dat de uitspraak van de NVT-leerder verstaanbaar moet zijn.

De eisen voor de uitspraak worden hier dus als ‘natuurlijk’, ‘helder’ en ‘verstaanbaar’ geformuleerd zonder verdere nuancering of uitleg van wat ‘natuurlijkheid’, ‘helderheid’ en vooral ‘verstaanbaarheid’ precies inhouden.

Als tweede beoordelingsmodel kan men de criteria van het CNaVT raadplegen waarin richtlijnen voor de beoordeling van de NVT-uitspraak staan geformuleerd. Bij het profiel Educatief Professioneel (C1-niveau dus) wordt beoordeeld of de uitspraak ‘perfect’ verstaanbaar is of alleen ‘duidelijk’ verstaanbaar op basis van de beoordeling van accent, klemtoon en intonatie (CNaVT online: 16).

In mijn onderzoek wil ik dus eerst formuleren wat het criterium van ‘verstaanbaarheid’ precies inhoudt. Ik wil ook graag formuleren wat het zou moeten inhouden. Dit werd immers nog nooit duidelijk gedefinieerd, zoals ook Beheydt stelt (2011c).

In het recente uitspraakonderzoek wordt er enerzijds kritiek geuit op het ERK en het criterium van pure verstaanbaarheid (zie Rasier 2007) en anderzijds wordt er discussie gevoerd over hoe verstaanbaar het NVT-Nederlands dient te zijn (Lowie 2004, Beheydt 2011a). Er wordt gepleit voor een ‘prettig verstaanbare’ uitspraak, wat wil zeggen dat de moedertaalspreker moeiteloos naar de spreker kan luisteren en dat de spreker daardoor verder geloofwaardig overkomt. (Beheydt 2011c). Ik zou er nog aan willen toevoegen dat de uitspraak van een Tsjechische NVT-leerder die meestal een academisch geschoolde spreker is, niet alleen ‘prettig verstaanbaar’ moet zijn maar ook ‘verzorgd’. Dit criterium gaat dan gepaard met de keuze van de taalvariëteit die de Tsjechische NVT-leerder als model voorgeschoteld krijgt. Hierop wil ik verder gedetailleerd ingaan.

Een tweede doel van mijn onderzoek is om empirisch na te gaan hoe het Tsjechisch Nederlands in de oren van moedertaalsprekers klinkt en hoe het wordt beoordeeld. Ik wil nagaan hoe verstaanbaar het Nederlands van Tsjechen is en hoe (deze) verstaanbaarheid genuanceerder kan worden beschreven.

Ik vraag me af wat de moedertaalsprekers storend vinden aan de ‘Tsjechische’ uitspraak van het Nederlands. Is dat naast het ritme en de intonatie ook de manier waarop

Tsjechen individuele klanken uitspreken? Welke andere factoren beïnvloeden de beoordeling?

In het onderzoek zal gebruik worden gemaakt van geluidsmateriaal dat ter beoordeling wordt voorgelegd aan een aantal Nederlandse en Vlaamse moedertaalsprekers.

Cruciaal is voor mij ook de vraag of het klopt dat Vlaamse sprekers veel gevoeliger zijn voor een afwijkende uitspraak dan de Nederlanders en of dit samenhangt met een andere attitude tegenover de norm.

5. Norm

In dit stadium van het onderzoek baseer ik me wat de opvattingen met betrekking tot de norm betreft vooral op Beheydt (2009, 2010, 2011a,b) en Hiligsmann (2010). In het habilitatieonderzoek zal ik dit thema verder uitwerken op basis van diverse bronnen en op basis van een veldonderzoek.

De taal gedeeld door een gemeenschap vormt een deel van de ‘culturele identiteit’ ervan (Beheydt 2010). Het is ook cultuurgebonden hoe de natie met haar taal omgaat en wat de attitude van die natie tegenover de norm en tegenover taalvariatie is. In het onderzoek wil ik de attitude tegenover de norm bij Nederlanders en Vlamingen onderzoeken op basis van hun perceptie van de uitspraak van het Nederlands door Tsjechen, zoals ik al in de inleiding heb aangegeven.

Er wordt in de vakliteratuur over uitspraakonderwijs voor gepleit om de standaarduitspraak als norm voor de NVT-leerders te hanteren (zie bijv. Hiligsmann 2010) in plaats van zogenaamde substandaardvariëteiten zoals het Poldernederlands of de een of andere vorm van tussentaal. Op deze variëteiten ga ik in mijn onderzoek niet gedetailleerd in, omdat ze niet worden aangeboden in de leerboeken die de Tsjechische studenten van het Nederlands ter beschikking hebben.²

Ook in de recentste uitspraakcursussen worden uitsluitend de standaardvariëteiten (Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands) gehanteerd. Zie bijvoorbeeld Van Veen e.a. (2009, 2011), Van Sleuwen e. a. (2013), Blomme (2011, 2013) De meest recente uitspraakcursussen verschenen zelfs in twee edities waarin de twee normen in kwestie worden gehanteerd en de keuze is aan de docent en later ook aan de student zelf.

De norm als zodanig blijft niettemin problematisch. Zoals Beheydt (2009) stelt, wordt in België het VRT-Nederlands als voorbeeld gehanteerd dat omschreven kan worden als het formele Nederlands van de nieuwslezers en van de openbare omroep. Deze variëteit staat dan tegenover het Nederlands Nederlands dat gekenmerkt wordt door “gepropageerde democratische tolerantie” (Stroop 1992, geciteerd in Beheydt, 2009) en die een grote variatie vertoont. Er wordt zelfs getwijfeld of er nog één standaarduitspraak bestaat of überhaupt bestond (Van de Velde, geciteerd in Beheydt, 2009).

Het derde probleem is de vraag wie de norm creëert? En wie zorgt voor de toepassing ervan, zoals in Tsjechië de Academie voor de Wetenschappen.

---

² Het is wel nodig om de NVT-leerders met niet-standaardtalige varianten en variëteiten vertrouwd te maken zodat ze die kunnen begrijpen. (Ze maken immers deel uit van de cultuur of de culturele identiteit van Nederland en Vlaanderen. De verstaanbaarheid van de tussentaal bij studenten Nederlands in Centraal-Europa is op dit ogenblik het thema van collega Royeaerd.)

In mijn onderzoek ga ik na hoe de situatie van de norm is en wat de attitude tegenover de norm in Nederland en België is. Op basis hiervan onderzoek ik of het juist is dat Nederlandse moedertaalsprekers veel minder gevoelig zijn voor gekleurd Nederlands dan de Vlaamse.

Tevens vraag ik me af wat de moedertaalsprekers als norm waarnemen. Is het de sociale norm, de verstaanbaarheidsnorm of de geografische norm zoals ze door Beheydt (2011b) worden beschreven?

6. Conclusie

In deze bijdrage worden een aantal vragen gesteld die in het kader van mijn habilitatieonderzoek naar verstaanbaarheid van het Tsjechisch Nederlands moeten worden onderzocht.

Ten eerste moet het fenomeen van het Tsjechisch Nederlands niet alleen op basis van het segmenteel niveau maar juist ook op het suprasegmenteel niveau contrastief en empirisch worden onderzocht om alle karakteristieken ervan te kunnen beschrijven.

Ten tweede is het de bedoeling na te gaan welke knelpunten er voor Tsjechische leerders van het Nederlands zijn en welke uitspraakkenmerken de verstaanbaarheid van het Tsjechisch Nederlands voor Nederlandse en Vlaamse moedertaalsprekers belemmeren. Vanzelfsprekend moet het begrip *verstaanbaarheid* precies worden gedefinieerd. Een belangrijke vraag in het onderzoek is ook de attitude tegenover de norm bij Vlamingen en Nederlanders en of dit invloed heeft op hun beoordeling van de NVT-uitspraak.

BIBIOGRAFIE

- BEHEYDT, LUDO (2009). "Uitspraakonderwijs en normativiteit." Ongepubliceerde lezing St-Petersburg.
- BEHEYDT, LUDO (2010). "Culturele identiteit en normativiteit", in: *Liever meer of juist minder? Over normen en variatie in taal*. Gent: Academia Press, 1–14.
- BEHEYDT, LUDO (2011a). "De norm bestaat niet! De diversiteit aan normen op het gebied van uitspraak", in: *Nederlands van nu 1 – 2011*.
- BEHEYDT, LUDO (2011b). "Kleur en verstaanbaarheid", in: *Nederlands van nu 4 – 2011*.
- BEHEYDT, LUDO (2011c). "Uitspraakonderwijs Nederlands en normativiteit", in: *Lage Landen Studies 2: Nederlands in het perspectief van uitspraakverwerving en contrastieve taalkunde*. Gent: Academia Press, 119–143.
- BLOMME, INES (2011). *Nu versta ik je! Uitspraak Nederlands voor anderstaligen*. Leuven/Den Haag: Acco.
- BOSSERS, BART (2008) (red.). *Klassiek vakwerk*. Amsterdam: Boom.
- BOSSERS, BART (2015) (red.). *Klassiek vakwerk II*. Amsterdam: Boom.
- ERNESTUS, MIRJAM en GISLAINE GIEZENAAR (2015). "Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig", in: Bart Bossers (red.): *Klassiek vakwerk II. Achtergronden van het NT2-onderwijs*. Amsterdam: Boom, 143–155.
- HEEMSKERK, JOSEE en WIM ZONNEVELD (2000). *Uitspraakwoordenboek*. Utrecht: Het Spectrum.
- HILIGSMANN, PHILIPPE en LAURENT RASIER (2007). *Uitspraakleer Nederlands voor Franstaligen*. Waterloo: Wolters-Plantyn.
- HILIGSMANN, PHILIPPE (2011). "Moet Algemeen Nederlands nog steeds als norm fungeren voor het NVT-onderwijs in Franstalig België?", in: *Liever meer of juist minder? Over normen en variatie in taal*. Gent: Academia press, 215–229.

- KOSTELECKÁ, MARTA (2016). *Konfrontační popis kultivované výslovnosti nizozemštiny a češtiny z pohledu českého mluvčího*. Ongepubliceerde dissertatie. Brno: Masarykova univerzita.
- KRČMOVÁ, MARIE (2009). *Fonetika a fonologie*. Brno: Masarykova univerzita. <https://is.muni.cz/elportal/?id=852835>. Geraadpleegd 10 februari 2018.
- LOWIE, WANDER (2004). “De zin en onzin van uitspraakonderwijs”, in: *Levende Talen Tijdschrift*, 5. <http://www.lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/lt/article/view/491>. Geraadpleegd 10 februari 2018.
- RASIER, LAURENT (2007). “Uitspraakvaardigheid en de NT2/NVT-leerder. Van theorie en onderzoek naar onderwijspraktijk”, in: *Vakwerk 4. Achtergronden van de NT2-lespraktijk*. Amsterdam: BV NT2.
- RASIER, LAURENT (2011). “Uitspraakonderwijs Nederlands aan anderstaligen”, in: *Lage Landen Studies 2: Nederlands in het perspectief van uitspraakverwerving en contrastieve taalkunde*. Gent: Academia Press, 119–141.
- VAN SLEEUWEN, GABRI en ANNELOES SPAAN (2013). *Nu versta ik je! Uitspraak Nederlands voor anderstaligen*. Leuven/Den Haag: Acco.
- VAN VEEN, CHRIS (2008). “De nadruk op uitspraak. Theoretische overwegingen en praktische voorbeelden”, in: *Klassiek vakwerk. Achtergronden van het NT2-onderwijs*. Amsterdam: Boom, 137–147.
- VAN VEEN, CHRIS (2009). *Uitspraaktrainer in de les. Uitspraakverbetering voor anderstaligen*. Amsterdam: Boom.
- VAN VEEN, CHRIS e.a. (2011). *Goed gezegd. Uitspraak voor anderstaligen*. Amsterdam: Wpg-uitgevers BE-algemeen.
- VERBOOG, MARGREET (2008). “Verstaanbaar spreken: wat helpt en wat niet?”, in: Bart Bossers (red.): *Klassiek vakwerk. Achtergronden van het NT2-onderwijs*. Amsterdam: Boom, 149–158.

ONLINEBRONNEN:

Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen. http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/gemeenschappelijk_europees_referentiekader.pdf. Geraadpleegd 10 februari 2018.

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal. <http://cnavt.org/assets/1721>. Geraadpleegd 10 februari 2018.

ČESKÁ NIZOZEMŠTINA V UŠÍCH NIZOZEMSKÝCH A VLÁMSKÝCH RODILÝCH MLUVČÍCH

Příspěvek je návrhem habilitační práce, která navazuje na disertační práci *Konfrontační popis kultivované nizozemštiny a češtiny z pohledu českého mluvčího*. V textu jsou formulovány některé klíčové otázky výzkumu. Příspěvek podává nejprve přehled fenoménu „české nizozemštiny“ za účelem ukázat potenciální problémy srozumitelnosti pro nizozemské rodilé mluvčí. Dále se prodiskutuje otázka ohodnocení výslovnosti. Stručně podáme hodnotící kritéria a úroveň výslovnosti, jíž by měli dosáhnout cizí mluvčí, a další postoje k jazykové normě v Nizozemsku a v Belgii.

Marta Kostecká
Masarykova Univerzita
E-mail: marta.kostecka@gmail.com